

Augstākās izglītības likuma projekts no Boloņas procesa viedokļa

Andrejs Rauhvargers,

*Boloņas procesa
panākumu izvērtēšanas (Stocktaking)
starptautiskās darba grupas vadītājs*

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

Ministru Bergenas komunikē konkrētie līdz 2007. gadam veicamie uzdevumi

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

Grādu sistēma

- trīsciklu sistēmai līdz 2007. gadam jābūt pamatā ieviestai,
- jānovērš šķēršļi pārejai uz nākošo ciklu,
- jāveicina absolventu ar bakalaura grādu nodarbināmība
- līdz 2007. gadam uzsākt un līdz 2010. gadam pilnībā pabeigt darbu ar EAIT ietvarstruktūru savietojamu nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru izveidē,

Doktorantūra

- doktora līmeņa kvalifikācijas pilnībā jāsaista ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru, izmantojot studiju rezultātos balstītu pieeju,
- doktorantūras programmu galvenā sastāvdaļa ir jaunu zināšanu radīšana patstāvīgu pētījumu rezultātā,
- (tajā pat laikā) doktorantūras programmām jābūt strukturētām,

Kvalifikāciju ietvarstruktūra

- līdz 2007. gadam uzsākt darbu nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru izveides,
- līdz 2010. gadam pilnībā ieviest ar EAIT ietvarstruktūru savietojamas nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

Kvalitātes nodrošināšana

Jāievieš EAIT Standartus un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai:

- jāievieš iekšēji kvalitātes mehānismi augstskolās un jānodrošina to sasaiste ar ārējo kvalitātes nodrošināšanu
- kvalitātes ārējā vērtēšanā nepieciešams tālāks progress,
 - studentu iesaistē un
 - starptautiskajā sadarbībā
- jāievieš ieviest kvalitātes aģentūru ārējs novērtējums,

Grādu un studiju periodu atzīšana

- Nodrošināt Lisabonas konvencijas principu ieviešanu
 - nacionālajā likumdošanā
 - augstskolu praksē
- Tādēļ valstis veidos pasākumu plānus atzīšanas procesu kvalitātes uzlabošanai, (šos plānus ietvers nacionālajos ziņojumos)
- Uzlabot mūžizglītības rezultātu atzīšanu

Panākumu izvērtēšana Eiropas mērogā (Bologna Stocktaking)

Bergenā konferencē ministri uzdeva:

Turpināt iepriekšējās jomās – grādu sistēma, kvalitātes nodrošināšana, diplomatzīšana;

Paplašināt, ietverot:

- Kvalifikāciju ietvarstruktūras,
- Lisabonas konvencijas principu ieviešanu nacionālajā likumdošanā un diplomatzīšanas praksē augstskolās,
- Elastīgu studiju ceļu izveidi,
- Mūžizglītības rezultātu atzīšanu,
- Kopīgo grādu piešķiršanu un atzīšanu
- Eiropas standartu un vadlīniju ieviešanu kvalitātes nodrošināšanā

**Vai likumprojekts ved uz Eiropas
augstākās izglītības telpas
nosacījumu izpildi?**

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

Līgums par augstākās izglītības institūciju uzdevumiem

... tiek noteikti augstākās izglītības institūciju uzdevumi starptautiskās sadarbībā un Eiropas augstākās izglītības telpas veidošanā.

Definīcijas

- ECTS kredītpunkti
- studiju rezultāti
- mūžizglītība

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

Kvalitāte

2005. gada izvērtējumā mēs izskatījāmies
ļoti labi

Vai virzāmies uz priekšu?

Kvalitāte

16. (3) pants. ...ne retāk kā reizi 6 gados organizē AIKNC ārēju starptautisku novērtēšanu.

23. pants. ... akreditācija

(1) Izsniegt absolventiem diplomus par augstākās izglītības iegūšanu drīkst tikai tās AI, kuras ir akreditētas un kurās apgūst **valsts** akreditētu AI programmu.

(4) **AIZ administrācija** savā mājas lapā internetā publicē valstī akreditēto augstākās izglītības institūciju sarakstu.

To gan parasti dara kvalitātes centri – ENQA biedri...

Iekšējā kvalitātes kultūra un ārējā vērtēšana

Ministru Berlīnes komunikē (2003) kā primāro kvalitātes nodrošināšanā liek augstskolu iekšējo kvalitātes kultūru.

2005. gada ministru Bergenas komunikē apstiprināja Standartus un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas Augstākās izglītības telpā – pirmā no četrām nodaļām ir veltīta iekšējai kvalitātes nodrošināšanai pašās augstskolās.

Kvalitātes kultūra un nevis individuāla atbildība ārēju vērtētāju priekšā ir būtiska tādēļ, ka tā, (atšķirībā no akreditācijas) ved uz NEPĀRTRAUKTU PILNVEIDI.

- 32.pants. Augstākās izglītības institūciju autonomija
(2) Augstākās izglītības institūcijas autonomija izpaužas ..., kā arī atbildībā par augstākās izglītības institūcijā iegūtās izglītības un zinātniskās darbības kvalitāti...
64. pants. Augstskolas padome
vērtē augstskolas PĀRVALDĪBAS kvalitāti un izsaka priekšlikumus augstskolas vadībai tās pilnveidei;
67. Rektors atbild par augstskolas studiju, zinātniskās darbības un mākslinieciskās jaunrades kvalitāti
81. Profesora pienākumi: nodrošināt kvalitatīvu izglītību, piedalīties augstākās izglītības programmu, augstskolu un to struktūrvienību darba un kvalitātes vērtēšanā

Kur iekšējā kvalitātes kultūra?

Grādu sistēma un kvalifikāciju ietvarstruktūra

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

40.pants. Augstākās izglītības kvalifikāciju ietvarstruktūra

- (1) Augstākās izglītības kvalifikāciju ietvarstruktūra nosaka
 - iegūstamo kvalifikāciju **līmeņus**,
 - nepieciešamo studiju **darba apjomu** kredītpunktos,
 - **iegūstamos rezultātus**.
- (3) Augstākās izglītības apguve notiek trijos studiju ciklos
- (4), (5) un (6) sakārto Latvijas kvalifikācijas pa 3 cikliem

43. p. Valsts augstākās izglītības standarts

- 1) nosaka ... īsā cikla kvalifikācijas, bakalaura, maģistra un doktora programmu galvenos mērķus un iegūstamos **studiju rezultātus** un raksturo izglītības ievirzi (**profilu**);

44. p. Augstākās izglītības programmas

...apraksts, kas:

- 2) nosaka [programmas] mērķi, uzdevumu un plānotos studiju rezultātus iegūstamo kompetenču un nodarbināmības izteiksmē;
- 4) nosaka studiju rezultātu vērtēšanas kritērijus, pārbaudes formas un kārtību;
- 5) nosaka programmas modulus un kursus, nodrošinot to, lai tiktu sasniegti augstākās izglītības programmas studiju rezultāti.

45.p. AI programmu raksturojums

- ... programmām ir noteikts iegūstamo kredītpunktu skaits.
- Katra augstākās izglītības programma paredz **izglītības turpināšanas iespējas** nākamajā ciklā vai cikla pabeigšanai.
- Ir noteikti **katra cikla** augstākās izglītības programmu **vispārīgie studiju rezultāti**...
- (3) (4) (5) (6) nosaka programmu apjomu īsā cikla kvalifikācijai, bakalauram, maģistram un doktoram **atbilstoši EAIT aptverošajai kvalifikāciju ietvarstruktūrai**.

45.p. AI programmu raksturojums

- Bakalaura grādu piešķir zinātnes nozarē, starpnozārē vai **profesionālās darbības jomā**.
- Maģistra grādu piešķir zinātnes nozarē, apakšnozarē, starpnozārē vai **profesionālās darbības jomā**.
- Doktora grādu piešķir zinātnes apakšnozarē vai **profesionālās darbības jomā**

Mūžizglītība

46.pants paredz elastīgu studiju ceļu izveidi, nodrošinot studiju moduļu plānojumu arī mūžizglītībai piemērotā veidā.

54.pants

- paredz tiesības uzkrāt kredītpunktus
- Nosaka, ka var atzīt profesionālās darbības pieredzi un ieskaitīt to kā kredītus praksei vai profesionālās prasmes attīstošiem studiju kursiem.

*Vajadzētu paredzēt iespēju izvērtēt mūžizglītībā iegūtus **STUDIJU REZULTĀTUS** vispār*

Diplomatzišana

Augstākās izglītības likuma projekts
no Bolonjas procesa viedokļa

57 p. Studiju rezultātu atzīšana

- Iepriekšēju (vai ārzemjēs apgūtu) studiju kursu **atzīšana beidzot ir balstīta uz studiju rezultātiem, nevis uz formāliem parametriem,**
- Ir noteikts, ka **starptautisko programmu/ līgumu ietvaros studiju periodu atzīšana ir automātiska.**

110.p. Ārvalstu kvalifikāciju atzīšana

Nav sliktāk, kā bija iepriekš,

bet jāpievieno punkts, kas ievieš Lisabonas diplomatzīšanas konvencijas pamatprincipus:

- ārvalstu kvalifikācijas īpašnieka tiesībām uz savas kvalifikācijas godīgu izvērtēšanu,
- ārvalstu kvalifikācijas vērtēšanu atbilstoši mērķim, kuram tiek prasīta atzīšana,
- ārvalstu kvalifikācijas neatzīšanas gadījumi jāpamato, uzrādot ārvalstu kvalifikācijas būtiskās atšķirības no attiecīgās Latvijas kvalifikācijas.

56.pants Kopējās augstākās izglītības programmas

Šis punkts atļauj

- **Kopīgu programmu veidošanu** ar ārzemju augstskolām
- **Dubulto grādu un kopīgo grādu piešķiršanu**

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

Daži citi aspekti

Augstākās izglītības likuma projekts
no Bolonjas procesa viedokļa

31.p. Augstākās izglītības institūciju veidi

- **Universitātes**
- **Akadēmijas**
- **Augstskolas**

- ***Vai akadēmija tiešām ir atsevišķa augstskolu kategorija?***

- ***60. pants (AI institūciju uzdevumi) to padara par “nedataisītu universitāti”...***

31.p. Augstākās izglītības institūciju veidi

79.pants (1). Augstskolas akadēmisko personālu veido:

- 1) profesori, asociētie profesori;
- 2) docenti, vadošie pētnieki;
- 3) lektori, pētnieki;**
- 4) asistenti.**

6.p. Augstākās izglītības ieguves valoda

- ne vairāk par vienu piekto daļu no programmas ES valodās,
- šajā daļā nevar ietilpt gala un valsts pārbaudījumi,
- kā arī kvalifikācijas, bakalaura un maģistra darba izstrāde

Atbilst AL grozījumiem, bet ar to IR PAR MAZI!

Pagaidām nav nodrošinātas:

- kopīgo grādu veidošanas iespējas
- absolventu Eiropas mēroga konkurētspēja
- Latvijas augstskolu spēja konkurēt starptautiskā tirgū

Boloņas process, autonomija un virzība Latvijā

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

Boloņas process un autonomija

- Ministri savā Berlīnes komunikē (2003) uzsvērt, ka būtisks priekšnoteikums mērķu sasniegšanai ir **reāla** augstskolu autonomija.
- ilgtspējīgs progress iespējams tikai, ja Boloņas process tiek **pilnībā integrēts** augstskolu darbībā visos līmeņos

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

Boloņas process un autonomija

- Tendences IV ziņojums (2005) konstatē, ka daudz spēcīgāka iekšējā kvalitātes kultūra ir tajās augstskolās, kuras bauda lielāku autonomiju (IV. nod. 31. lpp)
- Ministru Bergenas komunikē (2005):
“Tuvojoties 2010. gadam mēs apņemamies nodrošināt, lai augstskolas baudītu autonomiju, kura tām nepieciešama, lai spētu ieviest reformas, par kurām esam vienojušies”

Kas šobrīd notiek Latvijā

- Sīka visu aspektu reglamentēšana normatīvajos aktos
- Augstākās izglītības administrācijas ieviešana
- Izglītības valsts Inspekcijas iesaistīšana akreditācijā
- Augstākās izglītības padomes lomas samazināšana
- Rektoru padomes lomas samazināšana

Augstākās izglītības likuma projekts
no Boloņas procesa viedokļa

12.pants. Rektoru padome

- sniedz priekšlikumus **IZ ministram** par AI attīstību;
- sniedz savu atzinumu **IZ ministram** par normatīvo aktu projektiem AI jomā;
- **Salīdzinājumam: Latvijas Studentu apvienība SNIEDZ ATZINUMUS par normatīvo aktu projektiem...**
- sniedz priekšlikumus **IZ ministrijai** par valsts budžeta līdzekļu sadali augstskolām;
- Rektoru padomes darbu reglamentē **tās** apstiprināts nolikums.

Par spīti pēdējiem punktiem,

**Būtu ļoti žēl, ja likums, kurš risina tik
daudzus svarīgus aspektus Latvijas
darbībai Eiropas Augstākās
izglītības telpā, netiktu pieņemts
pietiekami ātri**